

Naja Marot
Barbara Čerňič Mali
Maša Bantan

A nas kdo kaj vpraša?

Mladi o razvoju Zasavja

Avtorice: Naja Marot, Barbara Černič Mali, Maša Bantan

Oblikovanje: Nataša Gala

Avtorji fotografij: Andrej Blatnik, Lovro Rozina, Roman Rozina

Lektoriranje: Danijela Čibej

Izdajatelj: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Založba: Urbani izziv – publikacije

Urednik založbe: Boštjan Kerbler

Tisk: Grafs, Drame Silvo s.p.

Naklada: 500 izvodov

URBANI IZZIV
PUBLIKACIJE

V okviru določil zakona o avtorskih pravicah je to knjigo in njene dele brez pisnega dovoljenja založbe prepovedano fotokopirati, shranjevati v elektronski obliki, ponatiskovati, na druge načine reproducirati in predelovati, javno objavljati in distribuirati.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

711.4(497.432)(082)

MAROT, Naja

A nas kdo kaj vpraša? : mladi o razvoju Zasavja /
avtorice Naja Marot, Barbara Černič Mali, Maša Bantan. -
Ljubljana : Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2012

ISBN 978-961-6390-35-4

1. Černič Mali, Barbara 2. Bantan, Maša
262181632

Ljubljana, junij 2012

Kazalo

01	Nekaj za začetek	03
02	ReSource – ne zgolj en evropski projekt	04
03	Za mnenje smo vprašali ...	05
04	Zasavje je ...	09
05	Kje smo sedaj?	12
06	Kam naprej?	16
07	Kaj pa mi?	22
08	Kaj pa mladi čez severno mejo?	25
09	Če povzamemo ...	29
10	Briefly in English	30
	Viri in literatura	32

Nekaj za začetek. Raziskave o porudarskih regijah so med drugim pokazale visoko stopnjo brezposelnosti, demografske spremembe in pomanjkanje sodelovanja prebivalcev pri načrtovanju regionalnega razvoja. Zapiranje rudnikov, onesnaženje okolja in pomanjkanje delovnih mest so dodatno pripomogli k temu, da se mlada generacija izseljuje iz Zasavja in da se je število prebivalcev v zadnjih dvajsetih letih zmanjšalo za 7 %, kar Zasavje zaznamuje kot »najstarejšo« slovensko regijo.

Mladi, ki ostanejo, so največkrat obravnavani kot zapostavljena družbena skupina in niso aktivneje vključeni v prostorsko načrtovanje ali pripravo razvojnih smernic in projektov. Razlog je v prevladi gospodarskega interesa pri načrtovanju razvoja in največkrat v veliki razliki v načinu dela, sporazumevanju in pričakovanjih starejše in mlade generacije. Kljub temu aktualni projekti mladinskih organizacij, kot so gradnja mladinskega centra v Trbovljah, mednarodne izmenjave, poletna šola, ekotržnica, kulturni, športni, dobrodelni in številni drugi dogodki, dokazujejo, da so mladi neizčrpen vir ustvarjalnosti in jim velja pri načrtovanju razvoja prisluhniti ter tako oblikovati rešitve, ki so blizu tudi njim. Seveda pa jih je treba najprej povprašati, kaj sploh menijo o regiji in njenem razvoju.

2 ReSource – ne zgolj en evropski projekt. ReSource – Uporaba porudarskih potencialov za trajnostni razvoj regij v srednji Evropi je mednarodni projekt, ki poteka med januarjem 2009 in septembrom 2012 in združuje srednjeevropske regije in mesta iz petih držav srednje Evrope – Nemčije, Avstrije, Madžarske, Češke in Slovenije. To so (nekdanje) rudarske regije (med katere uvrščamo tudi Zasavje), ki se morajo po zaključku rudarjenja soočiti s številnimi okoljskimi, gospodarskimi in družbeni problemi.

Z iskanjem in oceno potencialov teh regij, med katere sodijo tudi mladi s svojim znanjem, so projektni partnerji, v Sloveniji sta to Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Regionalni center za razvoj, pripravili aktivnosti, kot so pilotni projekti, predinvesticijske študije, seminarji, poletna šola in mednarodni sestanki, s katerimi so partnerji želeli spodbuditi izmenjavo znanja in razmišljanje o aktivni uporabi rudarske dediščine. Vanjo vključujemo tako naravne potenciale, kot so degradiran prostor, geotermalna voda v rovih, kot kulturne, na primer stavbe, podzemne rove, infrastrukturo, običaje in drugo. Rešitve naj bi pripomogle k ponovni vzpostavitvi konkurenčnosti in prispevale k zagotovitvi trajnostnega razvoja.

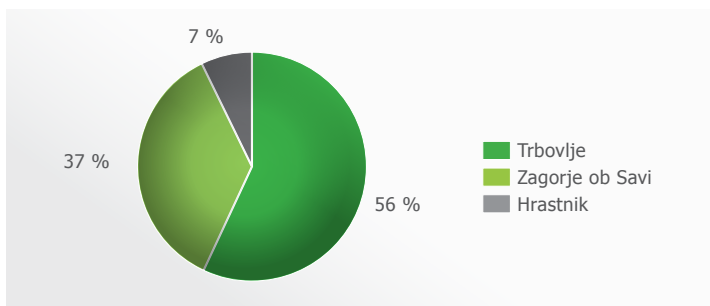

Za mnenje smo vprašali ...

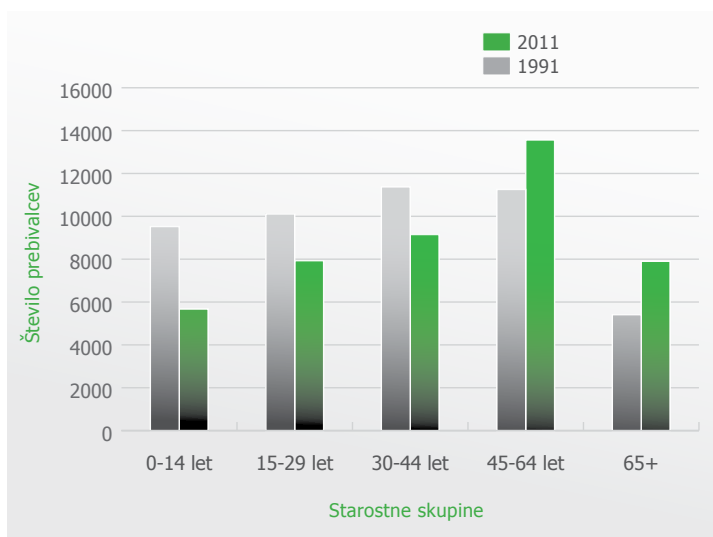
Da bi našli rešitve, ki bi ustrezale tudi mladim, smo raziskovalci Urbanističnega inštituta Republike Slovenije junija in julija 2011 izvedli spletno raziskavo, v kateri smo želeli zbrati mnenja mladih Zasavja glede poznavanja regionalnega razvoja in vključenosti mladih vanj. Vprašalnik je bil sestavljen iz treh delov; v prvem smo povpraševali o regionalni identiteti ter prepoznavanju regije in njenih značilnosti, v drugem o sedanjem in prihodnjem regionalnem razvoju, tretji del je bil namenjen pridobitvi osnovnih podatkov o sodelujočih. Rezultati ankete so bili vključeni v pripravo strateških usmeritev za razvoj regije, ki jih kot enega od rezultatov projekta predstavljamo v tej zloženki, namenjeni mladim, še zlasti pa glavnim odločevalcem v regiji in drugim zainteresiranim akterjem.

K izpolnitvi ankete smo povabili mlade v starosti od 15 do 30 let iz vseh treh zasavskih občin, ki so leta 2011 predstavljali 19,2 % prebivalstva (8.463) v Zasavju (podatek o deležu je primerljiv s slovenskim in evropskim povprečjem). Podobno kot drugje v Evropski uniji se delež mladih manjša na račun povečanja starejše populacije, kar se kaže tudi v povprečni starosti prebivalstva, ki je bila v Zasavju (43,1 leta) nad državnim povprečjem (41,8 leta). Za sodelovanje se je odločilo 92 mladih (1 % prebivalcev v tej starostni skupini), od tega je celoten anketni vprašalnik izpolnilo 73 sodelujočih v povprečni starosti 24,6 leta. Kot prikazuje slika na naslednji strani, prostorsko 56 % anketiranih prihaja iz Trbovelj, 37 % iz Zagorja ob Savi in 7 % iz Hrastnika.

graf 01: Delež sodelujočih po občinah

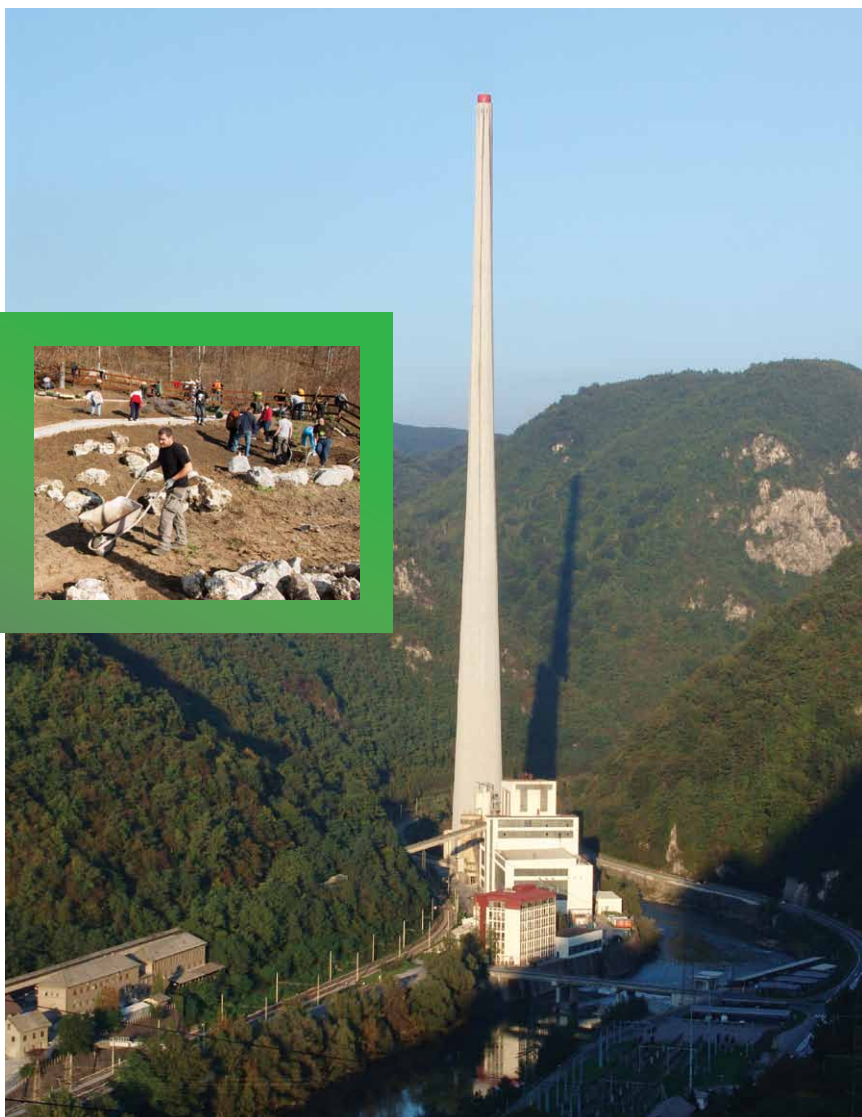
graf 02: Prebivalstvo Zasavja po starostnih skupinah, primerjava med letoma 1991 in 2011

Največji del anketiranih je študentov (38 %), sledijo jim zaposleni (37 %), dijaki (17 %) in brezposelni z 10 %, kar odraža siceršnje večje število brezposelnih mladih v regiji – 707, od katerih jih je skoraj dve tretjini v starostni skupini od 25 do 30 let (podatki za junij 2011). Po izobrazbeni strukturi je končalo gimnazijo ali drugo štiriletno srednjo šolo 42 %, fakulteto (vključno z magisterijem po bolonjski) ali akademijo 24 %, 14 % osnovno šolo, 10 % dveletno višjo šolo ali triletno visoko šolo ter prav tako 10 % specializacijo, magisterij (po starem programu) ali doktorat. Poklicno srednjo šolo je zaključilo 1 % vprašanih.

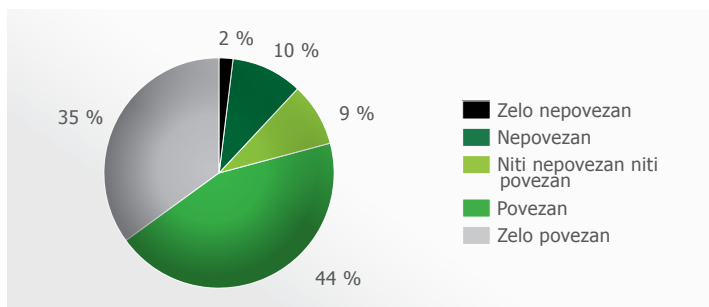
Povprečna delovna doba zaposlenih anketirancev je 4,2 leta. 18 od 26 oseb (malo več kot polovica) jih dela v regiji, 10 v Ljubljani, ostali drugje. Največ se jih ukvarja s storitvami (37 %), sledijo industrija, organizacija in upravljanje z 11 % zaposlenimi ter informacijske tehnologije, šolstvo, znanost in raziskave ter umetnosti s 7 %. Najmanj (4 %) jih dela v gradbeništvu, okoljskih znanostih in gostinstvu.

Poleg slovenskih mladih v brošuri za primerjavo predstavljamo še rezultate po vsebini podobne ankete, ki so jo leta 2009 prav tako prek spleta med mladimi izvedli v avstrijski regiji Eisenerz na Zgornjem Štajerskem. Na 39 vprašanj je odgovarjalo 224 mladih v starostni skupini od 15 do 27 let, tukaj je za primerjavo z Zasavjem predstavljenih nekaj glavnih ugotovitev.

Zasavje je ... Kadar govorimo o regionalnem razvoju in vključevanju prebivalcev vanj, moramo najprej ugotoviti, kakšno je sploh mnenje prebivalcev o regiji, v kateri živijo ali delajo, in koliko so navezani nanjo. V primeru rudarskih regij lahko prav prevelika navezanost na preteklost in nekdanjo gospodarsko dejavnost upočasni razvoj, premajhna pa rudarsko dediščino neizkoriščeno prepusti propadu.

graf 03: Navezanost mladih na regijo

Raziskava je pokazala, da so mladi Zasavčani močno povezani z regijo – pozitivno jih je odgovorilo kar 79 %, od katerih je polovica celo zelo povezanih, 9 % je bilo neodločenih, medtem ko jih 12 % ne čuti povezanosti z regijo. Ker je rudarstvo v regiji prisotno že od leta 1755 (od odkritja premoga v prostoru zagorske občine) in tako predstavlja pomembno hrbtenico gospodarskega razvoja, nas je zanimalo, koliko je rudarjenje še blizu mlajši generaciji. Večini anketirancev (40 %) ne pomeni niti malo niti veliko, 33 % oseb rudarjenje pomeni veliko, od tega 8 % zelo veliko, 28 % udeležencem pa malo.

V naslednjem vprašanju smo ugotavljali, po čem je Zasavje najbolj poznano. Še vedno najbolj izstopa rudarjenje, ki ga je omenilo kar 52 anketirancev. Negativna slika regije je bila potrjena s pogostejšimi

“Zasavje je prepoznavno:

- po narečju, kletvicah ter še zlasti po »mat kurba« ...,
- po NK Rudar Trbovlje,
- po trojanskih krofih.

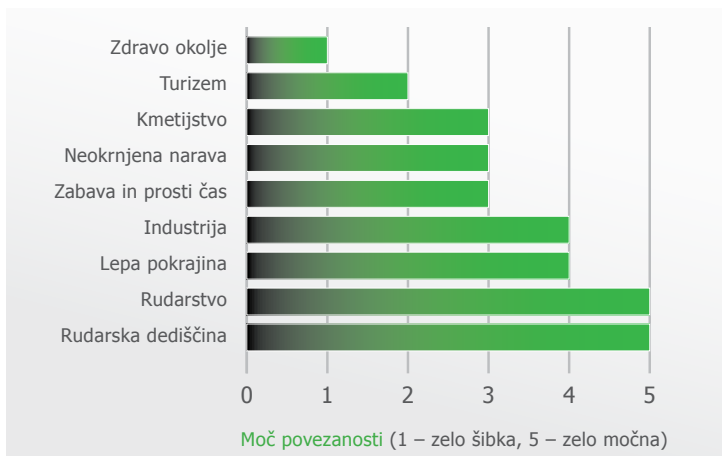
”

omembami pojmov onesnaženost, Lafarge cement, kletvice, izrazoslovje in narečje, stara industrija in zaostalost. Med nevtralne omembe uvrščamo ozko dolino, relief, navedbe imen uveljavljenih umetnikov, fizične značilnosti regije in imena politikov.

Dodatno so mladi na petstopenjski lestvici (1 – zelo šibka povezanost, 5 – močna povezanost) ocenili povezanost izbranih izrazov z regijo Zasavje.

Rudarstvo in rudarska dediščina sta bila najpogostejše ocenjena z najvišjo oceno, izstopa pa tudi asociacija na lepo pokrajino.

graf 04: Pojmi, ki jih mladi največkrat povezujejo z regijo

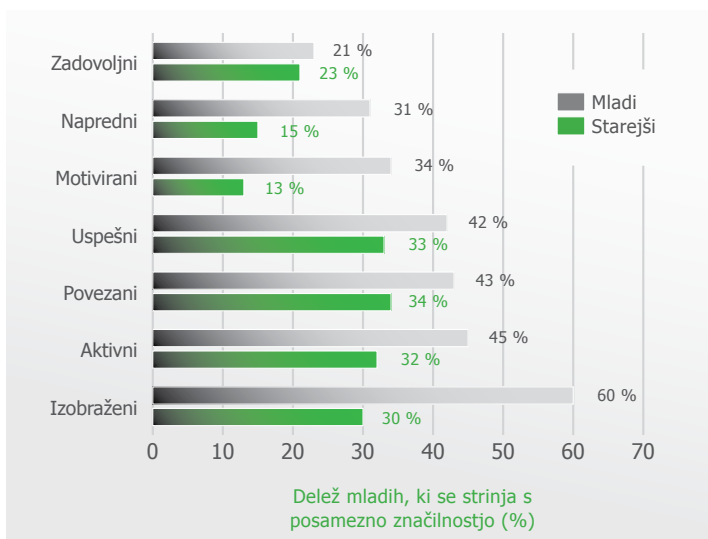

Anketirani so na predhodno pripravljenem seznamu izbrali pridevnike za opis regije, od katerih se strinjajo le z uporabo pridevnika »zelena«, medtem ko regijo sicer opisujejo kot

nerazvito (66 %), zaostalo (63 %), neperspektivno (54 %) in nenaklonjeno priseljevanju. Z vidika priseljevanja se regija 39 % udeležencev zdi nepriljučna, 26 % pa priljučna.

V del vprašalnika, v katerem smo spraševali po regionalni identiteti, smo dodali še vprašanje o osebnostnih značilnostih prebivalcev regije, kot jih vidijo mladi, pri čemer smo ločevali med mlajšo in starejšo generacijo, torej prihodnjimi in sedanjimi odločevalci o razvoju. Po pričakovanjih mladi vidijo sebe pozitivneje kot starejše, tukaj opredeljene kot osebe v starosti nad 30 let. Natančneje, po njihovem mnenju so bolj izobraženi, motivirani, aktivni in napredni. Podobne ocene pa sta skupini prejeli za pridevnika »uspešni« in »povezani«. Najnižje ocene je pridobil pridevnik »zadovoljen«, ki ga ne bi pripisali nobeni od starostnih skupin.

graf 05: Značilnosti mlajših in starejših prebivalcev Zasavja, ocenjene s strani mladih

Kje smo sedaj? Načrtovanje razvoja se vedno začne z oceno sedanjega stanja, zato so anketiranci našli probleme, ki po njihovem mnenju ovirajo napredek in razvoj v Zasavju. Na podlagi odgovorov smo oblikovali pet skupin problemov: mentaliteta, okolje in prostor, trg dela in izobraževanje, gospodarstvo ter politika in razvoj. Kot največje probleme mladi izpostavljajo onesnaženost, zaprtost in omejenost prebivalcev in vodstva občin, slabe prometne povezave z ostalo Slovenijo zaradi preveč oddaljene avtoceste, pomanjkanje delovnih mest, še zlasti perspektivnih, ki zahtevajo strokovna znanja, in prepočasno prestrukturiranje regije iz težke industrije v nove panoge.

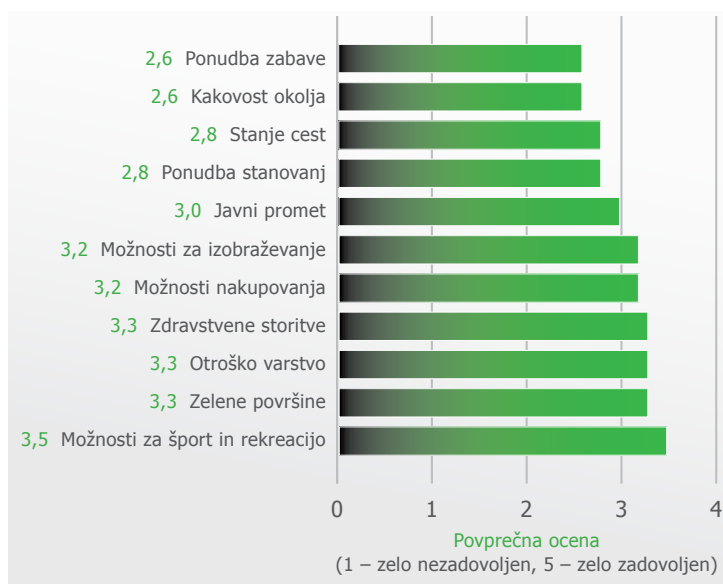

preglednica 01: Glavni razvojni problemi Zasavja

POLITIKA IN RAZVOJ	GOSPODARSTVO
Centralizirano odločanje o energetski in regionalni politiki Občine brez vizije, jasnega načrta in njegovega izvajanja Bližina prestolnice zmanjšuje možnosti za samostojen regionalni razvoj Nasprotje razvojnih interesov: industrija vs. turizem Omejenost sodelovanja mladih pri razvoju Pomanjkanje denarja Pomanjkanje novih idej	Prepočasno prestrukturiranje regije iz težke industrije v nove panoge Zaton rudarstva Propad industrije in stečaj večjih podjetij Pomanjkanje investicij Neizkoriščenost kulturne dediščine rudarstva
TRG DELA IN IZOBRAŽEVANJE	OKOLJE IN PROSTOR
Premalo perspektivnih delovnih mest Beg možganov in odseljevanje mladih Visoka povprečna starost prebivalstva Slabi pogoji za delo Brezposelnost Neizobražena delovna sila Pomanjkanje motivacije za preprečitev bega možganov Pomanjkanje visokošolskih programov	Neugodne naravne danosti Onesnaževanje in degradirano okolje Slaba prometna infrastruktura in povezanost z ostalo Slovenijo Propadanje starih industrijskih in stanovanjskih stavb Nizka kakovost bivanja, še zlasti za mlade
MENTALITETA	
Zaprtoost, omejenost ljudi in vodstva občin Nepripravljenost sodelovanja, tudi mladih	Nenaklonjenost spremembam Pesimizem

Izpostavitvi problemov je sledila ocena kakovosti bivanja, ki smo jo pridobili s pomočjo navedbe 11 dejavnikov. Anketiranci so v Zasavju najbolj zadovoljni z zelenimi površinami in možnostmi za šport in rekreacijo. Sledi zadovoljstvo z zdravstvenimi storitvami in otroškim varstvom, vendar s tem kar 30 anketirancev nima izkušenj. Najmanjše je zadovoljstvo s kakovostjo okolja, ki se mu približuje ponudba zabave ter možnosti nakupovanja in izobraževanja. Prav tako udeleženci niso zadovoljni z javnim prometom in stanjem cest. Kljub povprečnemu zadovoljstvu z razpoložljivostjo storitev so omenili problematiko zdravstvene oskrbe v Trbovljah, pomanjkanje trgovin, predvsem z modnimi oblačili, in športnih površin za brezplačno uporabo. Želijo si tudi več dogodkov, delavnic in koncertov, namenjenih vsem starostnim skupinam.

graf 06: **Zadovoljstvo s kakovostjo bivalnega okolja**

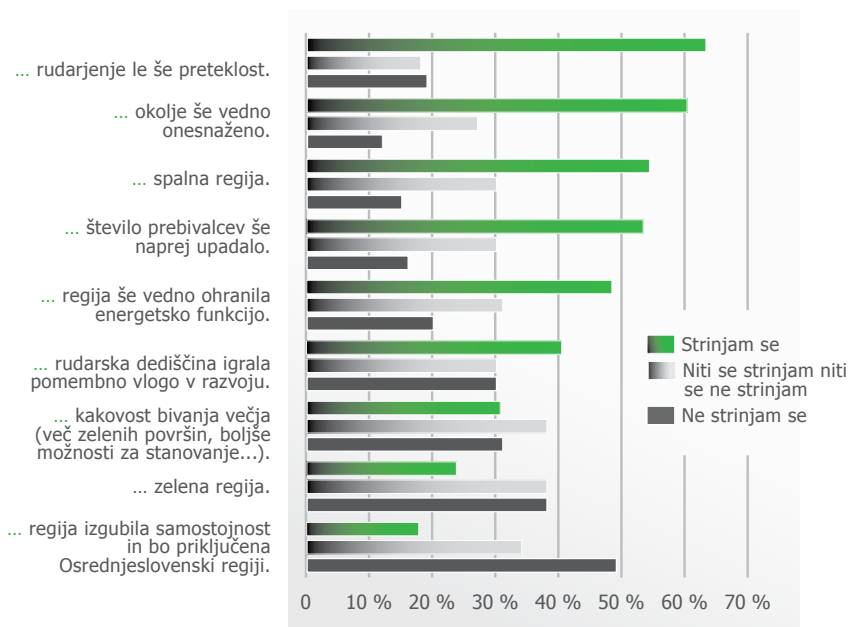

Anketiranci so naredili tudi manjše ovrednotenje obstoječih projektov za razvoj Zasavja, pri čemer so večino označili kot pomembne. Na prvih treh mestih so oblikovanje novih produktov za razvoj turizma v Zasavju, varovanje in ohranjanje rudarske dediščine in ureditev kolesarskih stez v vseh treh občinah. Nekoliko manjši pomen so pripisali ustanovitvi mladinskih centrov v Zagorju in Hrastniku, prenovi rudarskih kolonij in izgradnji nove plinske elektrarne namesto obstoječe termoelektrarne.

Kam naprej? Da bi poiskali nove razvojne možnosti in načine vključevanja mladih v njihovo pripravo in izvajanje, smo večino vprašalnika namenili vprašanjem o razvoju. Najprej smo navedli nekaj izjav o potencialni smeri regionalnega razvoja, za katere so mladi na petstopenjskih lestvici povedali, ali se strinjajo z njimi ali ne, ter tako oblikovali »scenarije« za razvoj Zasavja. Kot prikazuje slika, se jih več kot polovica strinja, da bo rudarjenje le še preteklost, da bo okolje še naprej onesnaženo in da bo upad števila prebivalcev povzročil, da bo Zasavje postalo spalna regija. Rudarska dediščina je bila prepoznana kot pomembna s strani 40 % udeležencev. Ti so bili negotovi glede

graf 07: Mnenje mladih o prihodnosti Zasavja

izboljšanja kakovosti bivanja in tega, ali zasavska regija lahko postane zelena regija. Najmanj so se strinjali s trditvijo, da bo Zasavje priključeno ljubljanski urbani regiji, s čimer bi izgubilo samostojnost. Kljub bolj negativni oceni smeri razvoja regije se udeleženci še vedno strinjajo, da Zasavje »ima prihodnost«.

Predlagani cilji:

- navezava SZ Zasavja na traso hitre železnice ter vzpostavitev frekventnih lokalnih avtobusnih povezav,
- povezava Trbovelj na avtocesto skozi predor.

Po »izdelanih« scenarijih smo vsakega udeleženca v raziskavi povprašali po treh najpomembnejših razvojnih ciljih, ki bi si jih morala regija Zasavje zastaviti. Med 10 najpogostejšimi so:

1. zmanjšanje onesnaževanje, skrb za čisto okolje in zdravje ljudi;
2. nova delovna mesta;
3. razvoj turizma (pohodništvo, turistične kmetije, ČSOD, rudarska dediščina);
4. ureditev zelenih in rekreacijskih površin, razvoj športnih aktivnosti;
5. pridobivanje novih delovnih mest z razvojem in podporo podjetništvu;
6. boljša povezava regije z avtocesto in Ljubljano (predor v Trbovljah), obnova cest;
7. okolju prijazna industrija, odstranitev obratov, ki predstavljajo derivate za onesnaževanje (Lafarge, elektrarna);

8. zaposlovanje mladih izobraženih kadrov in njihovo izobraževanje (ustanovitev visokih šol in univerze), vključevanje mladih v okolje;
9. zmanjšati brezposelnost, boljše socialne razmere;
10. ponoven zagon industrije.

V povezavi z rudarjenjem so bili omenjeni naslednji cilji: izboljšanje stereotipne negativne slike o regiji kot močno onesnaženi in neprivlačni, sprememba lokalne mentalitete, gospodarski prehod v terciarni – storitveni sektor, ohranjanje in prenova rudarske dediščine in povečanje vloge regije v nacionalni oskrbi z električno energijo s proizvodnjo hidroelektrarn na reki Savi.

“ Zasavje je dobra odskočna deska za nova in še neustaljena podjetja, saj nudi ogromno zapuščenih prostorov, ki se lahko prenovijo in bi se v njih izvajale nove dejavnosti. Prav tako je veliko stanovanjskih objektov, ki bi se lahko prenovili, da bi s tem izboljšali kakovost bivanja (Žabjek, Njiva, ...).

”

“ Potreba po površinah za mlade – predvsem športne površine, ki bi bile v prosti rabi. Neizkoriščenost površin v zagorskem Evroparku. Na neuporabljenih travnatih površinah bi lahko postavili igrišča za tenis, odbojko na mivki (glede na obiskanost parka bi bila verjetno ta igrišča stalno zasedena). ”

Kreativnost mladih je prišla najbolj do izraza z vprašanjem, za kateri regionalni projekt po lastni izbiri bi porabili 500.000 evrov. Zapisane projektne ideje lahko kategoriziramo kot podjetništvo, infrastruktura, stanovanja, storitve in drugo. Kot najpogostejši način porabe je bila navedena podpora malim podjetjem s subvencijami in novimi delovnimi mesti, še zlasti tistim podjetjem, ki bi zaposlovala mlade. Veliko anketiranih bi denar vložilo v štipendije za mlade in perspektivne, ki bi se po končanem študiju zaposlili v Zasavju in prinesli novo znanje. Pojavila se je tudi ideja o ustanovitvi visoke šole

za okoljsko inženirstvo. Turizem je bila ena izmed gospodarskih panog, za katero so bili projekti opisani najbolj podrobno. Sredstva bi porabili za izboljšanje promocije in oblikovanje privlačne blagovne znamke, prenovu planinskih koč, vzpostavitev kolesarskih poti in centra šolskih in obšolskih dejavnosti, razvoj turističnih kmetij, raftinga in drugih doživljajskih športov, prav tako bi obnovili in ponovno vzpostavili zdravilišče Medijske toplice ter poskrbeli za uporabo rudarske dediščine in ohranjanje tradicije.

Naslednja skupina predlaganih projektov je bila poimenovana oblikovanje krajine, infrastruktura in stanovanja. Po mnenju mladih bi morali več sredstev nameniti zagotavljanju kakovosti okolja in bivanja, torej izboljšati kakovost zraka, urediti javne in zelene površine, tudi v rekreativne namene, in zlasti otroška igrišča. Zaradi neustreznih prometnih povezav je treba izboljšati

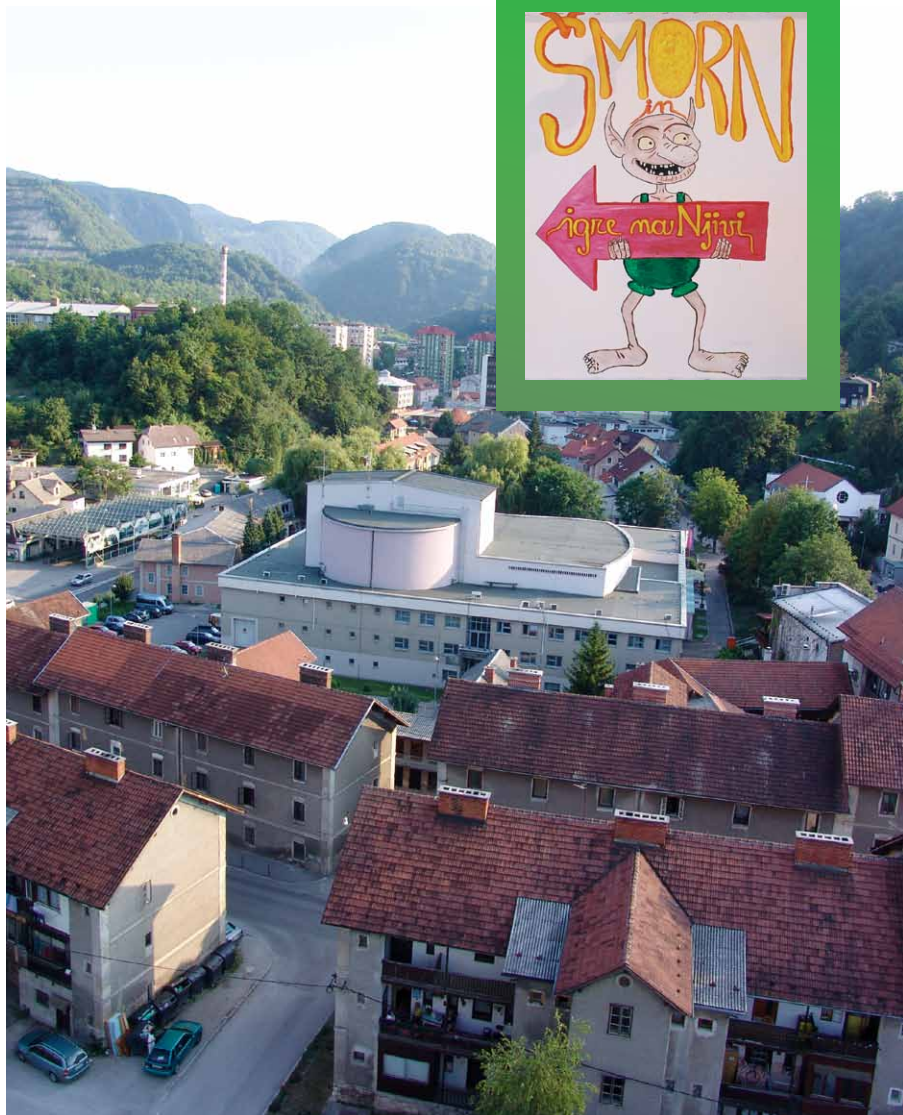
500.000 EUR bi porabil za:

- Javni razpis, ki 50 podjetjem s sedežem v Zasavju ponuja 10.000 evrov subvencij (v obliki brezplačnih poslovnih prostorov ali subvencije za plače delavcev). Sodelovala bi tudi novoustanovljena podjetja.
- V podjetje z do 10 ljudi, ki bi imelo za nalogo ustvariti najboljše podjetje.
- Za vzpostavitev Zasavja kot regije informacijsko-komunikacijske prihodnosti.

infrastrukturo, vključno z javnim transportom, in na področju stanovanj več vložiti v prenovu nekdanjih rudarskih kolonij. Eden od anketiranih bi zgradil trgovski center, drugi pa bi ta sredstva namenil zaprtju rudnika. Med gradbene projekte lahko uvrstimo še zagotovitev novih stanovanj, izgradnjo nizkoenergetskih hiš, doma za starejše občane, vrtca, prostora, namenjenega kulturnim prireditvam na prostem, ter za modernizacijo in povečanje Delavskega doma Trbovlje.

Za uspešno izvedbo navedenih projektov seveda potrebujemo ustrezno mrežo inštitucij in izvajalcev. Njihova ocena inštitucij je pokazala, da mladi največji pomen pripisujejo občinam (v 82 % pripisan velik pomen), ki jim sledijo velika podjetja (72 %), obrtniki in mala podjetja (67 %). Kot pomembna so izpostavili tudi društva (66 %), državo (61 %), izobraževalne institucije (60 %) in regionalno razvojno agencijo (58 %). Presenetljivo najmanjši pomen so mladi pripisali finančnim institucijam.

Kaj pa mi? Zadnji sklop vprašanj je bil namenjen načinu vključevanja mladih v sedanji in prihodnji regionalni razvoj. Najprej smo ugotovili, v katerih organizacijah sodelujejo mladi in kako, nato načine, kako mladi uresničujejo svoje ideje, in nazadnje sodelovanje mladih v regionalnem razvoju.

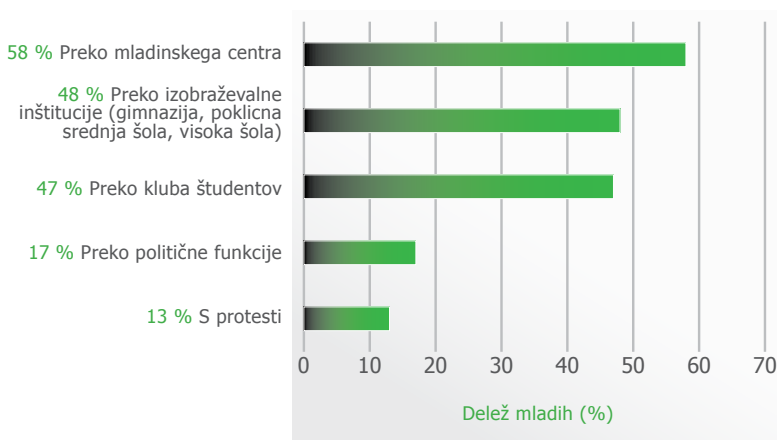
Organizacije in inštitucije za mlade lahko razdelimo na štiri tipe, pri vsakem navajamo nekaj njihovih aktivnosti:

- mladinski centri: projekti mednarodnega sodelovanja, čistilne akcije, organizacija kulturnih prireditev, vsakodnevne aktivnosti (šport, študijske skupine, svetovanje mladim in mladim družinam);
- trije študentski klubi: kulturni dogodki, seminarji, ekskurzije, športne aktivnosti, koncerti, jezikovni tečaji, delavnice;
- srednješolske izobraževalne institucije: poleg pouka še popoldanske aktivnosti – šport, mednarodne izmenjave, krožki, ekotrznica, glasbeni orkester, projekti za zmanjšanje osipa, spodbujanje podjetništva;
- druge organizacije: različne interesne dejavnosti.

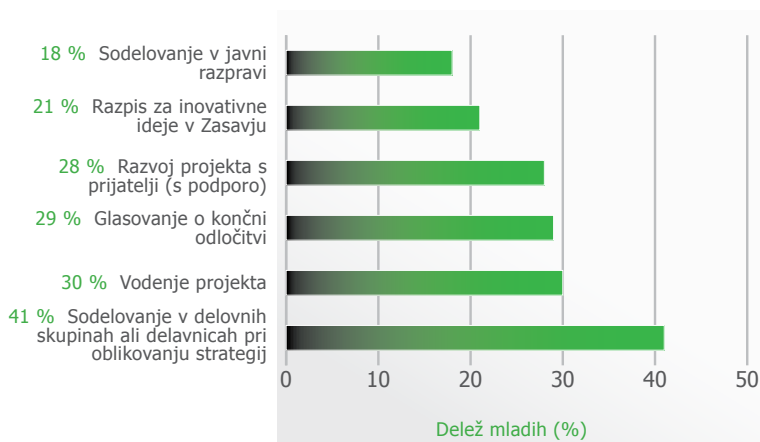
Zanimivo je bilo izvedeti, kako mladi uresničujejo svoje ideje. Podanih je bilo več možnosti, možna pa največ dva odgovora. Najlažje pridejo do uresničitve svoje ideje prek lokalnega mladinskega centra, sledijo izobraževalne inštitucije in študentski klubi. Prek političnih funkcij so uspešni le v 17 % primerov, najmanjkrat pa so v igri protesti.

graf 08: Načini uveljavljanja idej mladih

Kar 92 % anketiranih meni, da v Zasavju obstaja možnost sodelovanja mladih pri različnih projektih ali pri njihovem ustvarjanju, vendar je do sedaj v kakšnem od projektu sodelovala malo več kot polovica. Največkrat so sodelovali pri projektih študentskih klubov in mladinskih centrov, nekateri tudi prek podmladkov političnih strank. Mladi svoj prosti čas namenjajo za sodelovanje pri organizaciji različnih športnih prireditev, koncertov ter delavnic za otroke in mladino in za projekte ohranjanja dediščine.

graf 09: Načini sodelovanja mladih v regionalnem razvoju

Regionalni razvoj je razen od finančnih sredstev odvisen zlasti od ljudi in njihovega znanja, zato smo preverili, ali bodo mladi v prihodnosti sploh ostali v regiji. 39 % jih je odgovorilo, da bodo mogoče zapustili regijo, 16 % jih bo to storilo zagotovo, medtem ko jih bo 38 % ostalo, 7 % pa jih o tem še ni razmišljajo. Za sodelovanje v regionalnem razvoju se zanima 84 % udeležencev, največ jih je med ponujenimi možnostmi kot ustrezno obliko izbralo delovne skupine ali delavnice, na katerih se oblikujejo strategije. Polovica bi jih vodila projekt, malo manj kot polovica glasovala o končni rešitvi ali pa skupaj s prijatelji razvila projekt. Najmanj anketiranih bi se prijavilo na razpise za inovativne ideje v Zasavju (35 %) ter sodelovalo v javnih razpravah (30 %).

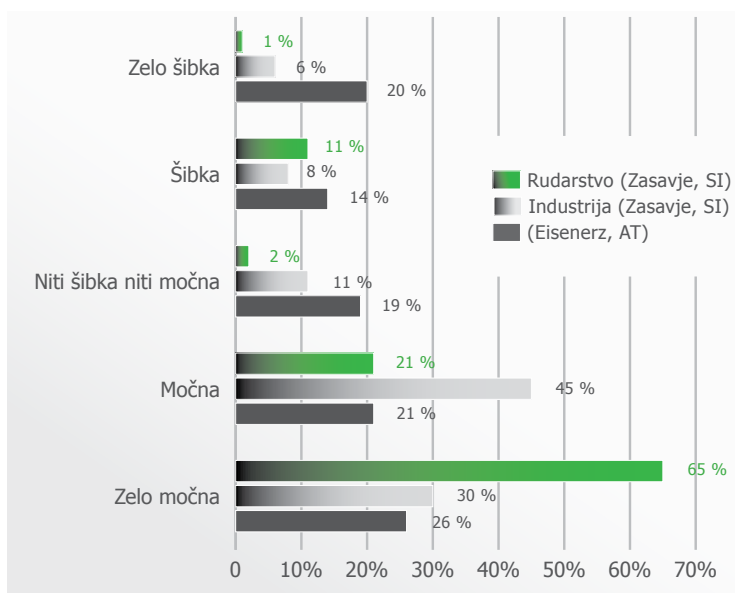
Kaj pa mladi čez severno mejo?

Podobna avstrijska raziskava je pokazala, da so vrstniki v avstrijskem Eisenerzu manj navezani na svojo regijo (zelo navezanih 38 %, navezanih 26 %), približno petina vseh vprašanih pa se ni mogla odločiti, ali so ali niso navezani na regijo.

Podobni izsledki so tudi pri primerjavi navezanosti na rudarjenje, saj je v obeh regijah navezanost na rudarjenje kot tradicionalno kulturo dokaj neizrazita. Rudarjenje in rudarski običaji so pomembni kot del kulturne dediščine, vendar niso osnova za prihodnji razvoj. Izrazi, kot sta »rudarjenje« in »industrija«, so veliko bližje mladim v Zasavju (60 % in 30 %) kot njihovim vrstnikom v Eisenerzu (26 %). Rezultat lahko pripišemo dejstvu, da se je v Zasavju proces zapiranja rudnikov začel kasneje in še vedno traja, medtem ko se je v Avstriji že zaključil in mladi tako nimajo več toliko stika z rudarjenjem.

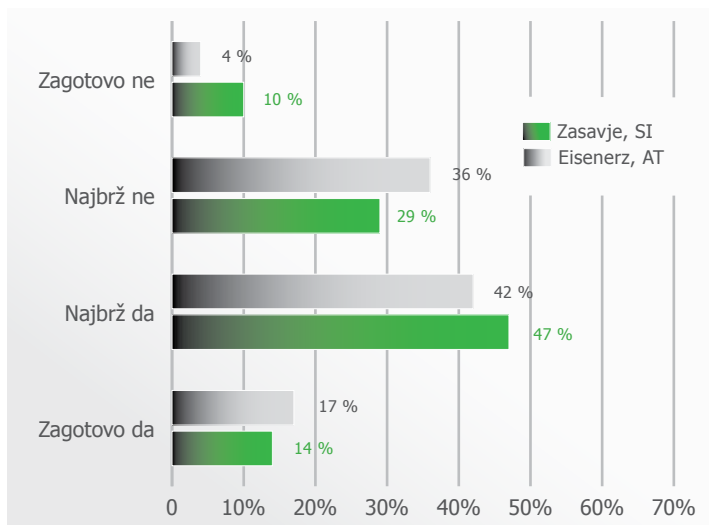
graf 10: Navezanost mladih na industrijo in rudarstvo v Zasavju in v Eisenerzu

Tudi rezultati o zapustitvi regije se med seboj ujemajo, pri čemer jih bo zagotovo odšlo okrog 15 % v vsaki regiji, pri malo manj kot polovici (47 % Zasavje, 42 % Eisenerz) pa obstaja možnost, da bodo odšli. Mladi razmišljajo o tem, da bi zapustili domačo regijo predvsem zaradi pomanjkanja delovnih mest, iz zdravstvenih razlogov (nezdravo bivalno okolje), iz družinskih razlogov ter zaradi slabih možnosti za izobraževanje.

Med najbolj perspektivnimi prihodnjimi gospodarskimi dejavnostmi sta obe skupini mladih zelo visoko ocenili turizem. Tako Zasavje kot Eisenerz imata v očeh mladih zelo dobre možnosti, da postaneta turistični območji. Razvoj turizma so anketirani v Zasavju zapisali tudi med tri glavne razvojne cilje, ki bi jih zapisali v regionalno razvojno strategijo. Z razvojnimi cilji so povezane zaposlitvene možnosti.

graf 11: Delež mladih, ki želijo zapustiti regijo

In katera so tista področja, na katerih bi se mladi radi udeleževali v prihodnosti? Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Med zasavskimi anketiranci si največji del vprašanih želi delati v organizaciji in upravljanju (47 %), v turizmu (44 %) ter v znanosti in raziskavah (41 %). Za mlade zanimiva področja so še umetnost (32 %), šolstvo in storitve (po 30 %). Zaposlitev v turizmu je zelo zaželeno tudi med avstrijskimi mladimi, poleg tega so pogosto navajali kot področje prihodnjega udeleževanja še varstvo okolja, zdravstvene storitve ter visoke tehnologije.

Obe skupini mladih pa sta precej pesimistični glede tega, ali bodo lahko v regiji tudi dejansko našli zaposlitev, saj se struktura razpoložljivih delovnih mest v regiji ne ujema z znanji in pričakovanji mladih. Delovna mesta bi namreč skupaj z višjo kakovostjo bivanja in možnostmi za zabavo pripomogla k temu, da bi mladi ostali v domači regiji.

Če povzamemo ...

... ugotovitve raziskave, je prihodnost Zasavja po mnenju mladih:

- zelena, a hkrati podprta z bogato rudarsko dediščino;
- vključuje mlade pri pripravi ciljev in izvedbi projektov;
- zagotavlja visoko kakovost bivanja za vse starostne skupine;
- nudi nova delovna mesta tudi za visoko izobražen kader;
- izkorišča potenciale regije za razvoj turizma, proizvodnjo energije in razvoj novih tehnologij.

Rezultati ankete so pokazali, da imajo mladi zadostna znanja o regiji, da lahko kritično presojujejo sedanje stanje v regiji kot pogoj za nadaljnji razvoj. Kljub pretežno negativnim prisposodobam regije mladi še vedno ocenjujejo Zasavje kot zeleno in za bivanje prijetno okolje, kar skupaj z njihovo visoko povezanostjo z regijo pomeni pozitivno motivacijo za nadaljnji razvoj.

 Briefly in English:

Do they ask us at all?

Youth about development of Zasavje

This publication encompasses the results of the web survey on the development of the Zasavje region as comprehended by Zasavje youth. The survey was performed in June 2011 as a part of the ReSource project, transnational project of territorial cooperation programme Central Europe in which five countries (Germany, Austria, Slovenia, Hungary, and Czech Republic) have been engaged from January 2009. The project focuses on the utilization of post-mining potentials in regions and mid-sized towns of Central Europe. The Urban Planning Institute of the Republic Slovenia, a Slovenian scientific partner in the project, inquired how the youth perceived the region, mining legacy and its development, and explored their involvement in regional planning and project implementation. The research derives from the presumption that until now young people have been treated as a marginal social group, mostly left out of the drafting and decision-making process of regional development strategy preparation and spatial planning since they, according to the senior decision-makers, do not possess enough knowledge, experience, skills and will to become more engaged.

The results showed quite the contrary. Firstly, the youth recognized the positive and negative characteristics of the Zasavje region and confirmed that they still acknowledge mining as an important part of regional legacy, albeit they did not feel so strongly affiliated with it. Secondly, they exposed and evaluated development issues, such as poor infrastructure, polluted environment, lack of jobs etc., and then declared how much they

agreed with the statements defining the future of Zasavje. Overall, they agreed that Zasavje had a future and should keep its energy production function. Furthermore, the youth used creativeness and described how they would regionally spend EUR 500,000. They opted for projects that would create new jobs, especially in small business, develop tourism mentality, trademark and products, provide new green and recreational areas and utilize post-mining potentials, such as the renewal of former miners' housing, technical heritage and tradition. Thirdly, they were eager to engage themselves in future regional policy-making which could be through project leading or development, strategy or just final decision- making. To conclude, the youth have been recognized as a viable and knowledgeable actor of the regional community that should be taken into account during policy-making. This is especially so, since they do recognize the mining legacy but do not feel limited by it when planning for the future, as might be the case (with some) of the older generation.

Viri in literatura

Frank, K. I., 2006. The Potential of Youth Participation in Planning. *Journal of Planning Literature*, 20, 4, str. 351–371.

Funkl, W., 2010. *Jugend in Blickfeld der Regionalentwicklung. Eine Analyse der Abwanderungsregion „Erzbergland, unteres Enns- und Salztal“*. Magistrsko delo. Graz: Institut für Geographie und Raumforschung.

Harfst, J., Bieberstein, C., Wirth, P., 2010. *Regional Profile Report, Output 3.1.3*. Dresden: Leibniz Institute of Ecological and Regional Development.

Harfst, J., Wirth, P., Lintz, G., Bieberstein, C., 2010. *Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats of European Mining Regions (SWOT Report I)*. Dresden: IÖR.

Marot, N., Černič Mali, B., 2012. Youth and Regional Development – Participation by Future Stakeholders in Today's Decisions on Post-Mining Regions. V: *Problems, Potentials, Possibilities*. Wirth, P., Černič Mali, B., Fischer, W., (ur.), str. 195–211.

Murn, K., Skrinar, U., 2009. *Mulc, kaj bi rad?* Trbovlje: Mladinski center.

SURS. 2012. *Demografski statistični podatki o Zasavju*. Spletni vir. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp (15. 1. 2012)

Wirth, P., Černič Mali, B., Fischer, W., (ur.), 2012. *Problems, Potentials, Possibilities*. München: oekom.

Zimmermann, F. M., Pizzera, J., Janschitz, S., 2006. The Role of Actors in Regional Development. V: *Good (Best) Practice Cases in Regional Development after Mining and Industry*. Fischer, W. (ur.), Lieb, G. K. str. 63–74.

Raziskava je akcija projekta ReSource, ki poteka v okviru programa Srednja Evropa, delno pa ga financira Evropski sklad za regionalni razvoj.

Besedilo odraža rezultate raziskave. Program Central Europe in njegova telesa niso odgovorna za kakršnokoli uporabo vsebovanih informacij.

Anketa je bila izvedena v juniju 2011.

Zahvaljujemo se vsem mladim, ki so v njej sodelovali.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

**CENTRAL
EUROPE**
COOPERATING FOR SUCCESS.